రాపిడి

పొద్దు గుంకుతోంది.

వెంకన్న అప్పుడే కుప్ప నూర్పులనుండి వచ్చాడు.

అతని నెత్తినిండా, వంటినిండా చిన్ని చిన్ని గడ్డిపరకలూ, ధాన్యపు నూగూ వుంది. అతని చెవులమీదగా కారిన చెమట ఎండి మెడమీద చారలుచారలుగా తెట్టు కట్టింది. అతని చేతిలో ములకర్ర అరుగుకు జేరవేసి అక్కడే చతికిలబడ్డాడు. పొగాకు చుట్ట చుట్టి ముట్టించాడు.

సూరమ్మ కోమటింటికని చిల్లరను గుప్పిట్లో బిగించి, ఓ చేత్తో యీనెల బుట్టా, మరో చేత్తో నూనెసీసా తీసుకుని బయల్దేరింది. వెంకన్నను చూసి ఆగిపోయింది. అతని ముఖం రుసరుసలాడుతోంది. అతను ఎవరితో నన్నా పోట్లాడాడేమోనని పలకరించడానికి జంకి నిలబడిపోయింది.

ఆ సమయానికే వాకిట్లోని ఊరకుక్క

ముప్పిడి ప్రభాకరరావు

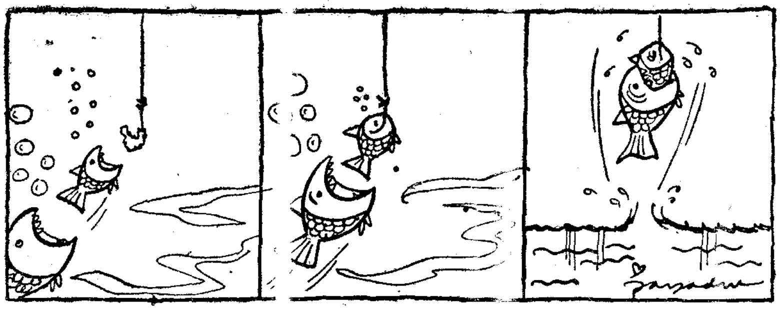

లేచి బొయ్యని మొరగడం మొదలుపెట్టింది. దాంతో ఆ ఆవుపెయ్య మరీ బెదిరింది. అది బుసగొట్టి, మెడను నేలవరకు వంచి వాకిలి తొక్కేస్తూ రామయ్య చేతిలోని పలుపును విదిలించుకోబోయింది. సూరమ్మ వాకిలంతా తొక్కేసిందని రామయ్యను కలేపింది. 'గొడ్డుమోతు పెయ్యేమిటి రామయ్య మామా' అని అడిగేడు చిన్నోడు.

రామయ్య ఆ వూళ్ళో గొడ్లు కాసుకు బతికే మనిషి.

అతను ఆవు మెడకు తగిలించిన కన్నె తాడును వొడేసి పట్టుకుని దాన్ని అదిలించమని చిన్నోడిని పిలిచాడు.

చిన్నోడు అన్నగారి దగ్గర ములకర్ర అందుకుని — 'ఓసి ముక్కా! ఏంగ మారాం చేస్తున్నావ్ — కోతకొచ్చేవులేవుడు.' అని నడుమకడ్డంగా ఒక్కటందుకున్నాడు.

చిన్నోడు అవును తోలుకుంటూ వెళ్ళిపోయాడు. ఆ వెనకే సూరమ్మ కూడ కోమటింటికి బయల్దేరింది.

వెంకన్న కిదేం పట్టలేదు.

అతను కోతకోసిన వరిచేలమీంచి పశ్చిమ ఆకాశాన్ని చూస్తున్నాడు. ఆ ఆకాశంమీద ఎర్రదనం చిందిన రక్తంలా వుంది. అది క్రమేపీ గడ్డకట్టి నల్లబడిపోతున్నట్టు ఆకాశం నల్లబడిపోయింది.

సూరమ్మ కోమటింటినుండి తిరిగి వచ్చి పొయ్యి రాజేసి, వెంకన్నకోసం నీళ్ళు పెట్టింది. అంతవరకు అక్కడ కూచున్న వెంకన్న లేచి పేటలోకని బయల్దేరాడు. వాకిలి దాటుతుండగా సూరమ్మ పిలిచి నీళ్ళు కాగుతున్నాయి పోసుకు వెళ్ళమంది.

సూరమ్మ మాట విని ఆగిపోయాడు.

ఆమె నాజూకుగా లేకపోయినా సన్నని తీగలా బలంగా వుంటుంది. పొడవైన సన్నని మెడ, గుండ్రని బుజాలు చూడ్డానికి ఆకర్షణీయంగా వుంటాయి. ఆమె తాటాకు మొరుజులూ, కంపా, పొయ్యి ముందర వేసుకుని పొయ్యిలోకి ఎగదోస్తోంది. ఆ వెల్తుర్లో పొయ్యి సెగకూ, పొగకూ ఆమె కళ్ళు మిటకరిస్తుంటే వెంకన్నకు ఆమె మరీ అందంగా కనిపించింది.

సూరమ్మ నీళ్ళు కాగిన తరువాత రాతిబండ దగ్గర పెట్టింది. వెంకన్న చెమటతో తడిసిన బనీను, పంచె విప్పేసి ఆ రాతిబండ మీద నిలుచుని నీళ్ళు పోసుకున్నాడు. అలా నీళ్ళు పోసుకున్నంతసేపు అతను ఆ వేడికి నోటితో ఎగవూపిరి పదేపదే పైకి లాగేవాడు. తొడలమీద, వీపుమీద పోసుకున్నప్పుడు అతనికెంతో హాయి అనిపించేది.

నిజానికి అతను రోజంతా రెక్కలు ముక్కలు చేసుకుని కుప్ప నూర్చేటప్పటికి వొళ్ళంత అలసిపోయింది. వేసవి కావడం చేత ఆ రోజు ఎండంతా అతని శరీరాన్ని కాల్చి వేసింది. సూర్యుడి కిరణాలు అతని రక్తంలో కలసి ఇంకిపోయాయి. అతనిచెవుల మీదనుంచి వీపు మీదుగా చెమట నిరంతరం కారుతూనే వుంది. ఇద్దరు ముగ్గురు చేయగల పని అతను సునాయాసంగా చేయగలడు. నిజానికి అతనిలా పనిచేయగల మనిషి ఆ వూళ్ళోనే కాదు, చుట్టుపక్కల మరెక్కడా లేరు.

పొలంలో బెల్లు తీసేటప్పుడు, నాట్లు వేసేటప్పుడు, కోతలు కోసేటప్పుడు, కుప్పలు నూర్చేటప్పుడు, గట్లు వేసేటప్పుడు, ఒకటేమిటి పొలం పని ఏదైన సరే అతను విసుగూ విరామం లేకుండా చేస్తాడు.

వ్యవసాయమంటే వెంకన్నకు మహాప్రీతి. చిన్నప్పటినుండీ తండ్రితో పాటు తమ సొంత పొలంలో వ్యవసాయం చేశాడు. వాళ్ళకుండే ఆ కొద్ది నేల ఎలా పోయిందోగాని గత మూడేళ్ళగా అతను కూడ కూలీనాలీ చేసుకోక తప్పింది కాదు. పోయిన పొలం గురించి ఎప్పుడైన ప్రస్తావన వస్తే, అబోతుల కాళ్ళ దగ్గర లేగదూడలు మసల్లేవురా ఎంతున్నా ఈ మడుసులు మోసంతోనే బతుకుతార్రా అంటాడే గాని, అతని తండ్రి ఎలాపోయిందో చెప్పడు.

అయినా వెంకన్న మనిషిమీద, మనిషి కష్టంమీద వున్న నమ్మకం పోగొట్టుకోలేదు.

చిన సోమయ్యగారు ఆ వూళ్ళోని రైతుల్లో మోతుబరి. ఆయన ప్రతి తొలి ఏకాదశికి వెంకన్నకు కబురుపంపేవాడు. వెంకన్న వుంటే తన పొలంలో తప్పక బంగారం పండుద్దనిఆశ. అందుకే కూలి పనికి అక్కడిక్కడికి రోజూ వెళ్ళే బదులు మా కమతంలోనే ఉండరాదా — రెండు పుట్లు ధాన్యం. ఓ పూట భోజనం పెడతామని వెంకన్నకు ముందే మోజుచూపేవాడు.

వెంకన్న ఆ పాలేరుతనానికి ఎన్నడూ ఒప్పుకోలేదు. అయినా చినసోమయ్యగారి పొలంలో పనుండగా యితర్ల పొలంలోకి ఎన్నడూ పోలేదు.

చినసోమయ్యగార్కి సుమారు నలభై యేళ్ళుంటాయి. ఆయన పలుకుబడి, గౌరవం కోసమని యీమధ్య ఖద్దరు వేస్తున్నాడు ఆయన మామగారు సమితి ప్రెసిడెంట్ అయినప్పటినుండి పలుకుబడి మరీ పెరిగింది ఇంటివద్ద తరచూ ఏ బి. డి. వోయో, తహసిల్దారో, ఆఫీసరో కలిసి ఆయనకి తీరిక లేకుండా చేస్తున్నారు. పైగా సిమ్మెంటు పర్మిట్లకనీ, ఎరువుల పర్మిట్లకనీ హైదరబాద్ చుట్టూ తిరగడంతోనే సరిపోతుంది.

అందుకని వ్యవసాయం చూడ్డానికి క్షణం తీరికఉండడంలేదు. ఈ కారణంగానే వెంకన్న కూడ పాలేరుగా వుంటే బావుండు ననుకున్నాడు. కాని అతను ఒప్పుకోలేదు. అంత మాత్రాన సోమయ్యగారి వ్యవసాయం ఆగిపోలేదు. మూడేళ్ళుగా క్రిష్ణమూర్తి పాలేరుగా వుంటున్నాడు. ఉండి మంచి అనుభవం కూడ సంపాదించాడు. పైగా సోమయ్యగారికి తలలో నాలుకలా మెలుగుతున్నాడు. గత రెండేళ్ళలోను అతను పండించినది పంటే పంట. కనుక తన వ్యవసాయంలో క్రిష్ణమూర్తి వున్నా యిబ్బందిలేదని తెలిసి సోమయ్యగారు ఇంటివద్ద కంటే హైదరాబాద్ లోనే ఎక్కువ గడుపుతున్నారు.

ప్రస్తుతం చినసోమయ్యగారి వ్యవసాయం చూడ్డానికి కేవలం క్రిష్ణమూర్తి ఒక్కడేకాదు. బ్లాక్ నుండి అగ్రికల్చర్ డిమాన్‌స్ట్రేటర్

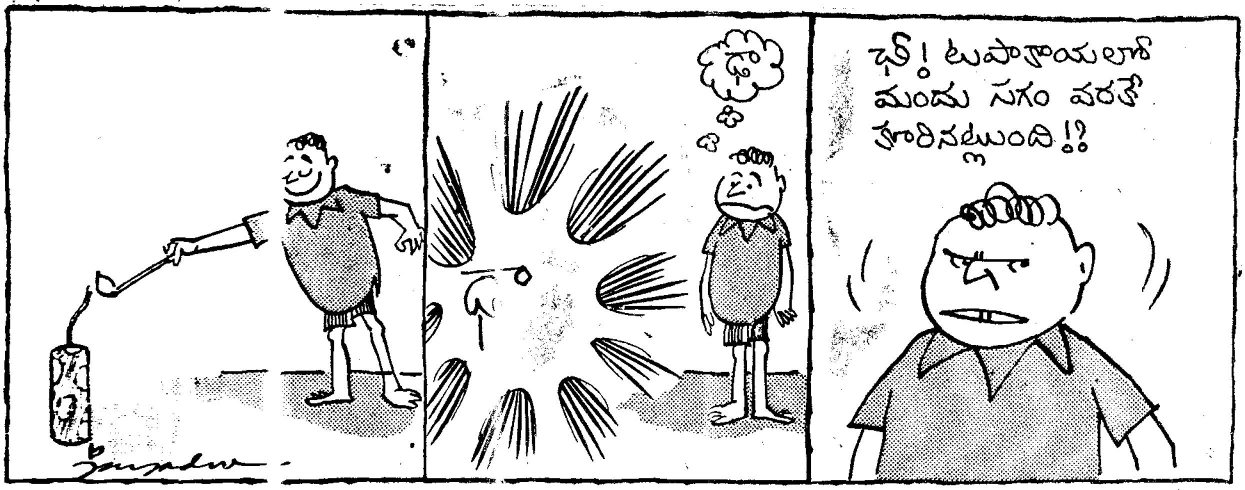

ర్లున్నారు. ఆఫీసర్ల అండదండ లున్నాయి. పైఎంచి కావలసినన్ని ఎరువుల పర్మి ట్లున్నాయి. ఇక క్రిష్ణమూర్తి అనుకున్నంత పంట పండించలేకపోవటం దేనికి ఆ యేడు సారవా పంట ఎవరూ ఎప్పుడూ ఊహించ లేనంత పండింది.

అప్పుడు చినసోమయ్యగారు పంటను కంకెమీదుండగా చూసుకున్నారు. బంగారు వన్నెతో వంగిన కంకెలు నిగనిగలాడుతుంటే ఆయన తన కళ్ళను మరల్చకుండా చేనుమీదనే నిలిపారు. ఆ తర్వాత క్రిష్ణమూర్తితో మసూరి పేరు ప్రతిష్ఠలు యీ పంటమీద వుందిరా- అని గర్వంగా అన్నాడు. క్రిష్ణమూర్తికి తెలీ కుండానే ఏదో ఆనందం కలిగింది.

సారవా పంటలు గడిచి, తిరిగి ధాళవా పంటలుకూడ చేతికివచ్చేసాయి. చినసోమయ్య గారు మాత్రం ఎప్పటిలా హైదరాబాద్ వెళ్తున్నారు, వస్తున్నారు. ఆయనకు హైదరా బాదే ఓ సొంత వూరైపోయింది.

ఇప్పుడు యీ వేసంగి ధాళవా పంటకూడ బాగానే పండింది. కోతలు ముగిసి వారం దాటింది. ఇక కుప్పలు నూర్చడమే తరవాయి. ట్రాక్టరుతో నూర్చాలంటే ఎవడు పడితే వాడు పనికిరాడు. కాస్త చెలాకీగా వుండాలి. అందు కని చీకటిపడేవేళ్ళ కూలివాళ్ళకోసం క్రిష్ణ మూర్తి పేటలోకి వెళ్ళాడు. మొదట వెంకన్న కోసమని యింటికి వెళ్ళి అతన్ని పిలిచాడు.

వాకిట్లోకి వచ్చిన వెంకన్నతో పొద్దుటేల కుప్పలు పడగొడుతున్నాం- పనికి వస్తావా అని అడిగాడు క్రిష్ణమూర్తి.

వెంకన్న ఎంతమంది కావాలేట అడిగేడు.

నీ సంగతి చెప్పు- అని క్రిష్ణమూర్తి వెంకన్న మాటకోసం ఎదురుచూస్తూ అక్కడే నిలుచున్నాడు. వెంకన్న వెంటనే సమాధాన మివ్వలేదు. ఓ నిముషం తర్వాడి ఆ తర్వాత క్రిష్ణమూర్తిని ఉండమని పేటలోకి వెళ్ళాడు. తతిమ్మా వాళ్ళతో సహా వచ్చాక వెంకన్న 'కూలిపడి సంగతేటి- గిట్టుబాటైతే వస్తాం-' అన్నాడు.

క్రిష్ణమూర్తి కూలి పెంచమంటారన్న సంగతి ముందే గ్రహించాడు. అయినా మాట వరసకి- ఊళ్ళో రివాజు ప్రకారమే- 'తక్కు- విత్తామేటి- మూడురూపాయిలు-' అన్నాడు.

ఆ కూలికైతే రామన్నాడు వెంకన్న. పక్కవూళ్ళో ఎంతిస్తున్నారో తెలుసా అని మిగిలిన వాళ్ళడిగారు.

'సరే అవన్నీ తెలీకుండానే యెగసాయం సేత్తున్నారేటి రైతులు. ఏ వూరు రివాజు ఆ వూరిది. పోనీ మీరెంత అడగదల్చుకున్నారో, ఆ ముక్క తేల్చండి- అడిగొస్తాను' అన్నాడు క్రిష్ణమూర్తి.

'మూడున్నరయితే వస్తాను.' అన్నాడు వెంకన్న.

క్రిష్ణమూర్తి ఆమాటే అడిగొస్తానంటూ వెళ్ళి ఓ అరగంటలో తిరిగివచ్చాడు. సోమయ్య గారు హైదరాబాద్‌నుండి ఉదయానికల్లా వస్తా రనీ, ఆయన వచ్చేక కూలిసంగతి మాటాడి చెబుతానని అన్నాడు. ఆయన మూడున్నరకు ఒప్పుకోకపోతే, కనీసం మూడుం పావలా కైనా ఏర్పాటు చేస్తానని చెప్పాడు. పని మాత్రం రేపు ఆగటానికి వీల్లేదని వాళ్ళ మాట కోసం ఆగాడు.

వెంకన్న సరేనన్నాడు.

అసలే ఆడపెత్తనం. సివర్న తిరకాసొత్తే పేచీలొత్తాయి- బంగారమ్మగా రేమన్నారేటి- అని ఓ పెద్దమనిషి అడిగాడు.

ఆః ఆవిడ మాటకేంలే- అంటూ ఆ విష యాన్ని కొట్టిపారేసాడు క్రిష్ణమూర్తి. ఆ తర్వాత ఎంతమంది పనిలోకి రావలసింది చెప్పేసి వెళ్ళిపోయాడు.

మరుసటిరోజు ఉదయం నాల్గింటలకల్లా కళ్ళంలోకి బల్లలు మోసుకు వెళ్ళారు. ట్రాక్టర్లు వచ్చాక కళ్ళంలో కుప్పలు పడగొట్టారు. పని జోరుగా సాగింది.

వెంకన్న పనలను పైకెత్తి బల్లమీద బాది ట్రాక్టరు కిందికి చెలాకీగా విసురుతు వుంటే అతనే ఓ యంత్రంలా అనిపించే వాడు. అతనికి శ్రమించడం అలవాటై పోయింది. ఆ రోజు నూర్చవలసిన కుప్పలు పూర్తయినాయి.

సాయంత్రం అయ్యింది.

అన్నప్రకారం చినసోమయ్యగారు ఆ ఉద యమే ఊరునుండి వచ్చేసారు. సాయంకాలం అయ్యాక ఆయన తన సరదాకోసం చేయించు కున్న అద్దాల సవారీ బండెక్కి కళ్ళంవద్ద దిగారు. ఎదురొచ్చిన క్రిష్ణమూర్తికి 'శేవ్ బాగ్'ని అందిచ్చారు.

వెంకన్నను చనువుగ పలకరించి, నేరుగా ధాన్యం రాశికేసి నడిచారు. ఉదయం నుండి కాపలా వున్న తన బావమరిదిని ఏ మాత్రం రాబడి అయ్యిందని అడిగారు. దానికి క్రిష్ణ మూర్తి అంచనా వేసి చెప్పాడు.

అతని పెదాల మీద తృప్తిగా ఓ చిరునవ్వు మెదిలింది. జేబులోంచి మరో చుట్ట తీసి

ముట్టించి, ఓ దమ్ములాగి కూలి వంక చూశారు. కృష్ణమూర్తిని పిలిచి తలా మూడు కూలిచ్చెయ్యి అన్నారు.

క్రిష్ణమూర్తి సోమయ్యగారి దగ్గరకు వెళ్ళి బంగారమ్మగారితో కూలి విషయం ఓ మాట చెప్పాను; మీతో చెప్పలేదా బాబు — ఆళ్ళు యీ కూలి గిట్టదంటున్నారు. అన్నాడు.

క్రిష్ణమూర్తి వంక ఓ క్షణం చూసాడు.

సోమయ్యగారి మాట కోసం కృష్ణమూర్తి అలానే నిలుచుండి పోయాడు. ఆయన చుట్ట బయటికి తీసి, చివరకొరికి, నమిలి, ఉమ్మి, మూడే ఇయ్యి అని చెప్పి చుట్టలోంచి మరో దమ్ము లోనికి లాగారు.

క్రిష్ణమూర్తి కూలి పంచి పెట్టాడు. ఒక్కొక్కళ్ళు కూలి తీసుకుని వెళ్ళిపోయారు. వెంకన్న కూడ తీసుకున్నాడు. అందరూ అంతే తీసుకుంటున్నప్పుడు తను అడగటం దేనికని తనూ ఊరుకున్నాడు. అయినా సరైన కూలి నిర్ణయం కాకుండా మాటమీద రావటం తమదే పొరబాటని తెలిసింది. కష్టపడ్డ కష్టానికి ఓ పావలా డబ్బు లిమ్మన్నాముగాని దరమాని కివ్వమనలేదు. అని మనసులోనే తిట్టుకున్నాడు.

వెంకన్న ఇంటికి తొందరగా వెళ్లాలని, వరిమళ్ళు దాటుకుంటూ అడ్డదారిన పేటవేపు నడక సాగించాడు. అతనితో మరో ఇద్దరు కూడా వున్నారు. వాళ్ళకి కూడ ఆ కూలి నచ్చ లేదు. అందరూ అక్కడ కుక్కిన పేనులా నోరు మెదపకుండా కూలి తీసుకు వచ్చేసారు.

చినసోమయ్యగారి అద్దాల సవారీబండి గజ్జల మోత దూరంగా వినిపిస్తోంది. అది పుంతలోంచి నేరుగా ఊళ్ళోకి పోతోంది. అటుకేసి ముగ్గురూ చూస్తూ ముందుకు నడకసాగించారు.

కళ్ళంలోకి వచ్చి, తలా మూడు ఇయ్యి అని నిలబడి ఇప్పించాడు చూడు, డబ్బంటే అంతగట్టి అని పక్కవాడు వెంకన్నతో అన్నాడు.

'ఉన్నవాడికెప్పుడూ లేనోడికి పెట్టబుద్ధి కాదెహె! పిల్లైతే ఆడిది కూడ ఏసుకోవాలనే సూత్తాడు.' అని రెండవ వాడన్నాడు.

వెంకన్నకు కడుపు మండింది.

రోజంతా రెక్కలు ముక్కలు చేసుకుని యీ లంజాకొడుకలికి గాదులు నింపితే మన కష్టాన్ని చూసైన ఓ పావల డబ్బులు ఇవ్వారే రని తిట్టాడు వెంకన్న.

ఆ వెనుక పిల్లిలా వస్తూ మాటలను ఆలకిస్తున్న మునసబుగారి తమ్ముణ్ణి చూసి ముగ్గురు నివ్వెరపోయారు. వెంకన్న ముందు వెనుకలు చూడకుండా మాట జారినందుకు గాబరా పడ్డాడు. పైగా మునసబు తమ్ముడు గాలికీ, ధూళికీ పోటాడే పేచీ కోరని అందరికీ తెలుసు.

అతను 'ఎవర్నిరా బూతులాడుతున్నావ్-' అంటూ ముందుకొచ్చాడు.

'మీ కెందుకులెండి బాబు, మీ రెల్లండి-మా గొడవేదో మాది-' అంటూ తతిమ్మా యిద్దరూ సర్దబోయారు. కాని అతను వాళ్ళిద్దరినీ నెట్టి ముందు కొచ్చాడు.

వెంకన్న కాస్త తత్తరపడ్డాడు.

'ఎవడికిరా నీవు గాదెలు నింపేది. ఆళ్ళందరూ....'

'ఏమండోయ్, మీదిమీదికి రాకండి. నాకు తిక్క లేచిందంటే అసలు మంచోణ్ణి గాను. ముందర దారి తొలగండి-' అని వెంకన్న

అన్ని రకముల బ్లాకులకు

శ్రీ లక్ష్మి ఎంటర్‌ప్రైజెస్

మ్యూజియం రోడ్, గవర్నరు పేట, విజయవాడ-2.

Phone: 77869

దురుసుగా అన్నాడు.

వెంకన్నను ఓ తోపు తోసేసి ంచేస్తావురా అంటూ తన చేతిలోని కర్ర వె కన్న మీదికి ఎత్తాడు. వెంకన్న వెంటనే ఆ చూసుకోక పోతే అతని తల రెండు చెక్క గా పగిలేదే! వెంకన్న ములకర్రతో దెబ్బను క సుకున్నాడు. రెండవ దెబ్బను వేయడానికి ఽ తను మరో సారి కర్ర ఎత్తబోయాడు. అది చూసి వెంకన్న తన ములకర్రను అ ంగా తిప్పి అతని గుండెలమీద మోపి గెంక పారేశాడు. అతను వెల్లకిలా పడ్డాడు.

'లంజా కొడకా నన్ను కొ తావట్రా-' అంటూ దొరికిన మట్టిబెడ్డను తీ వెంకన్న మీదకు విసిరాడు. అది వెంకన్న ండెలమీద తగిలి పెచ్చెలై యిసుకలా రాలి పడింది.

వెంకన్నకు కోపం ఆగలేదు.

అతని ములకర్రను బలంకొద్దీ పైకెత్తాడు. అది పడితే వాళ్ళు చిట్లి కర్రతో గాటే తోలు ఊడొచ్చును. కాని పక్కనున్న యిద్దరూ అక్కడిమండి వెంకన్నను లాక్కు పోయారు.

ఈ గొడవ యింతటితో ఆగ నీ, కూలి గొడవ కాస్తా రైతులను ఎదిరిం , ఎదురు తిరిగి కొట్టారనే ఉదంతంగా మా పోతుందనీ ఆ క్షణంలోనే వెంకన్నకు అర్థమ య్యింది.

* * *

పేటకు ఓ ఏభై గజాల దూర లో ఆరు బయలు రెపరెపలాడుతూ హరికేన్ లాంతరు వెల్తుతోంది. ఊరకుక్కలు అక డికి చేరి పారేసిన ఎముకల కోసం పనికిరాని మాంసపు ముక్కల కోసం తెగ కొట్లాడు కున్నాయి. జాపాచేసిన లచ్చి సాయిబు మెత్త గుడ్డతో కత్తిని చుట్టి కాళ్ళవద్ద పెట్టుకుని చు స్తున్నాడు. అక్కడికి మాంసానికని వచ్చిన వి గత వాళ్ళు దానిచుట్టూ గుమిగూడారు.

రామయ్య కొద్ది విషాలో వున్నా డు.

'రామయ్య మామా- నాకో రూపాయి వాటా ఇయ్య- తొందరగ ఎళ్ళాలి-' అన్నాడు చిన్నోడు.

చిన్నోడంటే రామయ్యకు క్కడలేని ప్రేమ. వాడికి విందా పద్నాలు ళ్ళు లేవు. వాడి చెలాకీతనం రామయ్యకు మ యిష్టం.

రామయ్య ఆ ఆవు చర్మంకి ది పోగు ల్లోంచి నచ్చిన ఒకదాన్ని ఎత్తి న్నోడి తపేలాలో వేసి, సిదేరా బోటీ అన్నాడు. చిన్నోడుదాన్ని అందుకుని తెగమ రిసిపోతూ ఇంటికి పరుగుతీశాడు.

చిన్నోడు ఇంటికి వచ్చేసరికి అక్కడి వాతావరణం అంతా అయోమయంగా వుంది.

ఓ పదిమంది రైతులు వాకిట్లో నిలుచుని, వెంకణ్ణి బయటకు పిలవమని క్రిష్ణమూర్తితో అన్నారు. క్రిష్ణమూర్తి తటపటాయిస్తూ అక్కడే నిలుచున్నాడు. అతను ఇలాంటి పరిస్థితుల్లో ఇక్కడికి రావడం మంచిదికాదని తెలిసినా తప్పింది కాదు. అపతలి పేటలో తన ఇంటికి వెళ్తున్న క్రిష్ణమూర్తిని రమ్మని, రానంటే కపిరి తీసుకొచ్చారు. అందుకని తప్ప లేదు.

చిన్నోడు వాళ్ళందరి చేతుల్లోను లావుపాటి కర్రలను చూసి, ఏదో జరగబోతుందని ముందే గ్రహించి, భయంతో అలానే నిలుచుండిపోయాడు. వెంకన్న కూడ సాయంత్రం ఆ గొడవ జరిగినప్పటినుంచీ ఇలా జరుగుతుందేమోనని అనుమానపడుతూనే వున్నాడు.

మునసబు తమ్మునితో వచ్చినవాళ్ళు పొగరుబోతు రకాలని తెలుసు. అందుకే వాళ్ళతో ఏమి మాట్లాడినా లాభం లేదని ఇంట్లోకి వెళ్ళి పోయాడు. వెంకన్న ఇంట్లోకి వెళ్ళాడేగాని అలా వెళ్ళడం అతనికే నచ్చలేదు. భయపడి ఇంట్లో దూరాడని అంటారని మనసు పీకింది అతని ఇంటిముందు రభస జరగడం తనకి చిన్నతనం అని లోనికి వెళ్ళినా, జరగవలసింది జరగక మానదని వెంటనే బయటకు వచ్చేశాడు.

వెంకన్న అనుకున్నంత పనీ జరిగింది. అప్పటికే భయపడిన సూరమ్మ, మొగుణ్ణి కొట్టడంతో మరీ భయపడి గుండె బాదకుంటూ పేటలోకి పరుగుతీసింది. అది చూసి చిన్నోడుకూడ భయపడ్డాడు. వాడి చేతిలోని తపేలాను అక్కడే పడేసి వచ్చిన దారినే వెనక్కి పరుగుతీశాడు.

క్రిష్ణమూర్తి కూడ దీన్ని సహించలేక పోయాడు. మనిషిలో ఏదైన పొరపాటు వుంటే పంచాయితీపెట్టి తప్పనిపించి, ఏ జరిమానా అయినా విధించాలిగాని యిలా దౌర్జన్యంగా మనిషిమీద పడి చావగొట్టడం ధర్మం కాదని దాన్ని సహించలేకపోయాడు. అయినా చేసేదిలేక మునసబు తమ్ముణ్ణి వాటేసుకుని

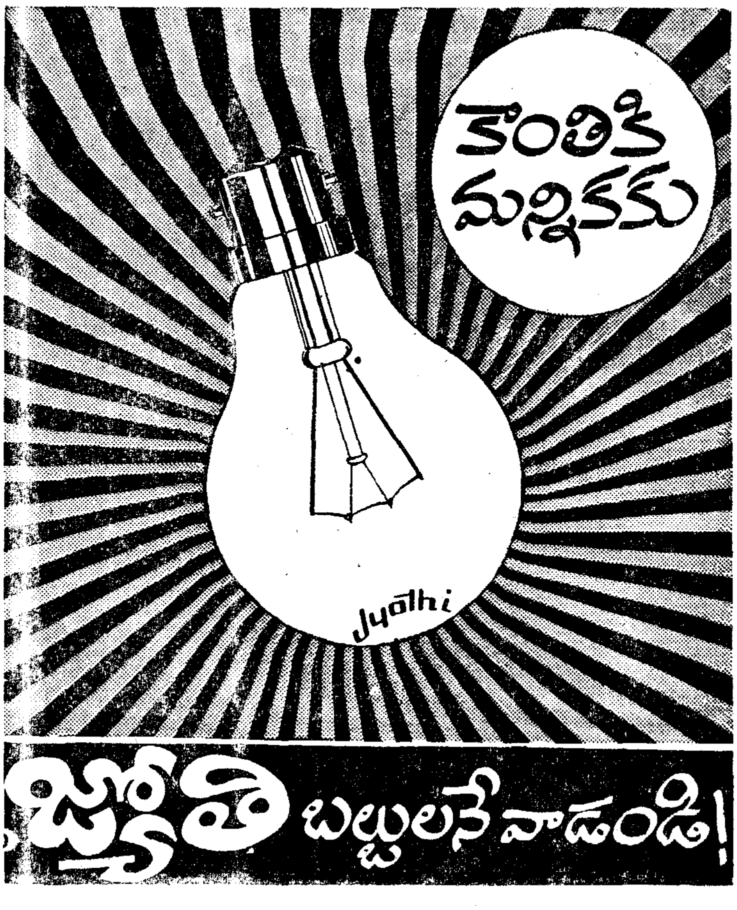

వెంకన్నను కొట్టొద్దని బ్రతిమాలాడు. అణ్ణి రేపు తీసుకొచ్చి మీ కాళ్ళమీద పడేసి, జరిగిన దానికి క్షమాపణ చెప్పిస్తానన్నాడు.

క్రిష్ణమూర్తి మాట ఎవరూ ఖాతరు చెయ్యలేదు. ఈ లేబరుని ముందే అణచ పోతే మరీ మితిమీరి పోతారనీ, కనుక ఇలా జరగవలసిందేననీ, పడిపోయినవాణ్ణి మరోసారి ఎత్తి కుదేసి, కూచోబెట్టి చెంపలమీద ఇష్టం వచ్చినట్టు గుద్దారు. రైతులమీద ఎవరైన చెయ్యి చేసుకుంటే ఇదే శాస్తి వాళ్ళకి కూడ జరుగుతుందని, అందరికీ తెలియాలని తతిమ్మా రైతులు అన్నారు. అక్కడకు చేరిన జనానికి రైతులను ఏమీ అడగడానికి ధైర్యం చాల్లేదు.

వెంకన్న రైతుల మీద చెయ్యిచేసుకున్నందుకు రైతులొచ్చి కొడుతున్నారని మాత్రం అందరికీ తెలిసింది. కొందరు రైతుమీదనే చెయ్యి చేసుకుంటాడా అన్నారు. కాని అందరూ లోలోన జరుగుతున్న దాన్ని ఊహించలేక పోయారు.

చిన్నోడు అప్పటికే పరుగు పరుగున వెళ్ళి 'రామయ్యమామా' అని అరిచాడు.

రామయ్య చిన్నోడి మాట విని కళ్ళు మరీ చిన్నవి చేసి ఆ లాంతరు కాంతిలోంచి చుట్టూ మూగిన జనంలోకి చూసాడు.చిన్నోడు జనాన్ని ఒత్తిగించి లోనికి వచ్చాడు. చిన్నోడి గాబరాను చూసి ఏమైందిరా అన్నాడు రామయ్య

'మా అన్న నెత్తి బద్దలు కొట్టేసారు. మామా రైతులొచ్చి మా ఇంటి వద్ద' అంటూ ఎక్కెక్కి,వచ్చే ఏడుపు ఆపుకుంటూ అన్నాడు.

రామయ్యకు నెత్తి బద్దలు కొట్టేసారన్న మాట వినిపించి ఎక్కడలేని కోపం వచ్చింది. 'ఎంత తప్పు జేస్తే మాత్రం ఇంటిమీద పడి కొడతారా కూడుంటే వుండుగాక, డబ్బుంటే ఉండుగాక. కాని యింత లోకువా ఇలానే చెల్లనిస్తే ఎంతకాలమైనా ఇలానే చెల్లద్ది. ఒరేయ్! సిన్నోడా పద్దాలుగేళ్ళొచ్చయి—ఎదవన్నర ఎదవా నెత్తి బద్దలు కొడితే ఏడుస్తూ వచ్చావా—ఆ కత్తట్టి కెళ్ళి ఆణ్ని నరికి పడెయ్యక సూత్తావేం లంజాకొడకా—' అని తిట్టాడు.

చిన్నోడు రామయ్య మామ వొంక అలానే ఓ క్షణం రెప్పెయ్యకుండా చూసాడు. ఆ తర్వాత ఏమనుకున్నాడో ఏమో ఒక్క ఉరుకు ఉరికి ఆ చర్మం మీదున్న కత్తిని అందుకుని అక్కడనుండి రెప్పపాటున మాయమయ్యాడు.

చిన్నోడు సాకిట్లోకి వచ్చేసరికి వెంకన్న నేలమీద కూలబడ్డాడు. అక్కడ ఏమి జరుగుతున్నా చిన్నోడికి అనవసరం.

పేటలోని జనానికి కూడా స్పృహవచ్చింది. కాని చిన్నోడిది వాళ్ళందరికంటే ఓ క్షణం ముందే వచ్చింది.

'ఏయ్!—' అని పెద్దగా అరిచాడు చిన్నోడు. అది అప్పుడే కూత పట్టిన కోడి పుంజు అరుపులా అనిపించింది. ఆ అరుపు విని, అందరూ అటుకేసి చూసారు. ఆ చీకట్లోంచి మెరుపులా దూసుకువస్తుంటే అతని చేతిలోని కత్తి ఎవరికీ కనిపించలేదు. చిన్నోడు మరీ దగ్గరకు వచ్చేసరికి అతని చేతిలో కత్తి ఉన్నట్టు క్రిష్ణమూర్తికి మాత్రం కనిపించింది. దానిని వాటంలో పెట్టి మునసబు తమ్ముని మీదకు ఉరకడం చూసాడు.

చిన్నోణ్ణి ఆగమంటూ క్రిష్ణమూర్తి పక్కకు తిరిగాడు. అప్పటికే అది మునసబు తమ్ముడి మీదకు దూసుకుపోతోంది. కాని క్రిష్ణమూర్తి అడ్డు రావడంతో అది కాస్తా క్రిష్ణమూర్తి డొక్కలో దూరిపోయింది.

చిన్నోడు క్రిష్ణమూర్తి డొక్కలో యిరుక్కున్న కత్తిని బలంగా గుంజి లాగేసాడు. ఆ కత్తికి ఎంతమంది దొరికితే అంతమందినీ ఖాళీ చేసేయాలనుకున్నాడు.

కాని చిన్నోడి ఆశ నెరవేరలేదు. అప్పటికే వాళ్ళు ఆ చీకటిలో కనుమరుగయ్యారు. ఆ చీకట్లోంచి వాళ్ళు పరుగెత్తేవేపు వాళ్ళ కాళ్ళ చప్పుడు వినిపించింది. ఆ చప్పుడు వెంబడి చిన్నోడు అరుస్తూనే చీకట్లో దూసుకుపోయాడు.

అప్పుడు ఆ వరస వంద గుడిసెల్లోనూ ఒక్కసారిగా గగ్గోలు లేచింది. భీభత్సంతో జనం అక్కణ్ణుండి పారిపోయారు.

క్రిష్ణమూర్తి రక్తపు మడుగులో బోర్లపడి వున్నాడు. అతని గుండెల్లోంచి వేడిరక్తం బయటకు చిందుతోంది.

వెంకన్న మాత్రం స్పృహలేకుండా పడి ఉండడం చూసి మరోచోటుకి వాళ్ళవాళ్ళు వచ్చి తీసుకుపోయారు.

అవతలి పేటలోంచి క్రిష్ణమూర్తికోసం, అతని మనుషులొచ్చారు. క్రిష్ణమూర్తిని చూడ్డంతోటే అతని భార్య మీద పడి గొల్లుమని ఏడ్చింది. ఏదైన ఆస్పత్రికి తీసుకెళ్లాలని క్రిష్ణమూర్తిని హడావుడిగా చేతులమీదికి తీసుకున్నారు.

కాని అప్పటికే క్రిష్ణమూర్తి ప్రాణాలు విడిచాడని వాళ్ళెవరికీ తెలీదు.

* * *

ఆ పూట చినసోమయ్యగారి ఇంట్లో విందు జరుగుతోంది. అందుకుగాను ఇల్లంతా లైట్లతో పట్టపగల్లా వుంది. ఊళ్ళో కావలసిన బంధువులు అక్కడే వున్నారు. పట్నంనుండి వాళ్ళ మామగారితోసహా మరికొందరు స్నేహితులు కూడా వచ్చారు. అంతా ఆ మండువా లోగిలి ఎత్తు అరుగులమీద కూచొని కావలసినవీ, అక్కర్లేనివీ మాటాడుకుంటూ కాలాన్ని వెళ్ళబుచ్చుతున్నారు. వాళ్ళ ముందు నేషనల్ పెనాసానిక్ ట్రాన్సిస్టర్ నిగనిగలాడుతోంది. దాని వాల్యూమ్ పెద్దదిచేసి వుంచారు. గ్రామస్థుల కార్యక్రమం యింకా జరుగుతూనే వుంది.

మునసబుగారి తమ్ముడు, మరికొందరు అనుకోకుండా అక్కడికి వచ్చారు. చినసోమయ్యగారు వాళ్ళ హడావుడి చూసి ఏదో జరిగిందని మండువాలోకి వాళ్ళతోపాటే నడిచాడు. మునసబుగారి తమ్ముడు మొదట్నించీ జరిగినదాన్ని పూసగుచ్చినట్టు చెప్పాడు.

చినసోమయ్యగార్కి కోపం వచ్చింది. వాడింటికి వెళ్ళి కొట్టడం ఆయనకేమీ నచ్చలేదు. ఇంత వయసొచ్చినా బుద్ధిరాలేదని వాళ్ళని గసురుకున్నారు. అతనికీ సంగతి ముందే తెలిస్తే ఆ వెంకడినే యిక్కడికి రప్పించి వాడి తోళ్ళు ఉన్న పాళంగా వొలిపించేవాణ్ణి గదా అని మండిపడ్డారు.

ఆయన మాటకు ఎవరూ ఎదురు చెప్పలేదు. తన పెదపాలేరు క్రిష్ణమూర్తికి ఏమైనా గట్టి దెబ్బ తగిలిందేమోనని తమాయించుకుని అడిగారు. కాని ఆ సంగతి వాళ్ళకేమీ తెలీదనీ, చూళ్ళేదనీ నిజం చెప్పేశారు.

ఆ సమయానికే మాలపేటలోని జనం ప్రహరీ తలుపులు నెట్టుకుని లోనికి వచ్చేసింది. వాళ్ళ కళ్ళల్లో ఆందోళన, స్వరంలో ఆక్రందన వుంది.

చినసోమయ్యగారు మరో గుమ్మంనుండి మునసబు తమ్ముణ్ణి, మిగతావాళ్ళనీ ఇళ్ళకు పంపించివేసారు. గడియారం చూసుకుని మండువాలోంచి బయటకు వచ్చారు.

పేటలోని సగం జనం తన ఇంటిముందు

విలుచున్నారు. 'బాబూ! కూనీ- కూనీ అయిపోయింది బాబూ! కిట్టమూర్తిని నరికేసారు-' అన్నారు ఒకళ్ళిద్దరు. అక్కడ జరిగిన భీభత్సానికీ, క్రిష్ణమూర్తి చనిపోయాడన్న దుఃఖానికీ వాళ్ళ గొంతులు ఎండిపోయాయి.

చినసోమయ్యగారు షాక్ తిన్నవాడిలా నివ్వెరపోయారు. ఆ తర్వాత కొక్క క్షణం తత్తరపడ్డారు. ఆతను ఏవో చిన్న తగువు అనుకున్నాడేగాని యింత జరిగిందని ఊహించలేదు.

ఇంతకూ ఏమి జరిగిందిరా అని తమాయించుకుని అడిగారు. వాళ్ళంతా తలా ఓ మాట చెప్పారు. కాని ఒకటీ వినలేకపోయారు. నిష్కారణంగా క్రిష్ణమూర్తి పోయాడన్న బాధ అతన్ని కదిలించివేసింది. అతనిలో ఎంతటి బాధ వున్నా యిలాంటి పరిస్థితుల్లో ఎలా నడచుకోవాలో ఆలోచించుకుని వెంటనే ఓ నిర్ణయానికి వచ్చారు.

'ఎవఁరా నరికింది?' అన్నారు.

'ఇంకెవ్వరు బాబూ - ఆ ఎంకడూ, ఆడి తమ్ముడుచిన్నోడూనూ' అనివాళ్ళలో కొందరు.

'ఎక్కడ జరిగింది?'

'ఆడింటికాడే బాబూ!'

'ఆడెలాగున్నాడు?'

'బాగా దెబ్బలు తిన్నాడట బాబూ!'

చినసోమయ్యగారు మరల ఆలోచనలో పడ్డారు. వెనకాతలి గొడవకీ, ఆ వాళ్ళ ఏడ్పులకీ మాటలు వినిపించక విసిగి, ఇక్కడ గోల చేయకండని గసిరేసి ఆలోచనకోసం లోనికి వెళ్ళిపోయారు.

చిన సోమయ్యగార్ని పెద సోమయ్యగారు పిలిచి. క్రిష్ణమూర్తి పోయాడా అని విచారపడుతూ అడిగారు. ఆయనిది పెద్దవయసు కావడంచేత నడిచే ఓపిక పోయింది. కనుక ఆ మండువాలోనే ఓపడకకుర్చీలో కూచుంటూ, అలా కూచో లేనప్పుడు మంచం మీద నడుం వాల్చుతూ కాలాన్ని గడుపు కొస్తున్నాడు.

ఈ కేసు రైతులమీదికి ఎక్కడ వస్తుందోనని భయపడిన చినసోమయ్యగారు పెదసోమయ్యగారి వద్దకు వచ్చారు. పెదసోమయ్యగారు కూడ ఓ నిముషం ఆలోచనలో పడ్డారు. ఆలోచనలోంచి తేరుకుని క్రిష్ణమూర్తిది మాలపేట గందా, మరి వెంకడిది ఏ పేటో తెలుసా అని, చినసోమయ్యగారు సమాధాన మివ్వక ముందే పెదసోమయ్యగారు బోసి నోరుమీద ఓ చిరునవ్వు తెచ్చుకుని, కనుక యిది 'మాల మాదిగల కొట్లాట-' అని తేల్చి చెప్పేసారు.

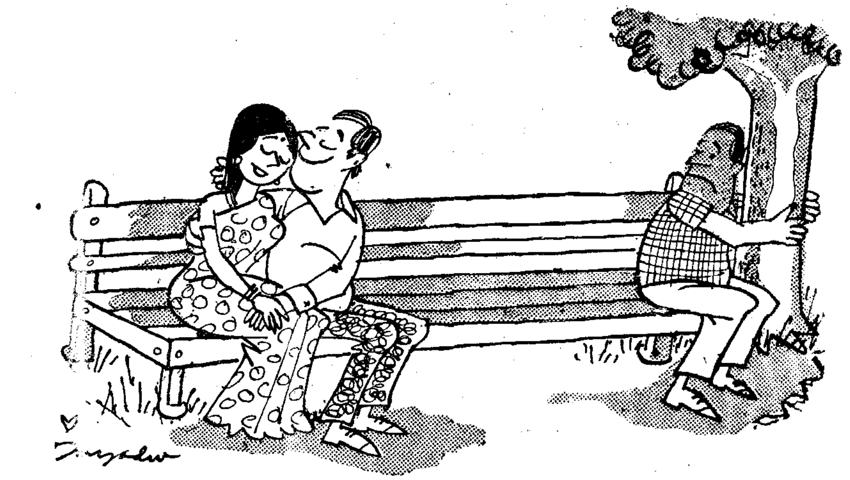

పెద సోమయ్యగారి అనుభవానికి చిన సోమయ్యగారు ఎప్పుడూ ఆశ్చర్యం చెందుతూనే వుంటారు. ఏ చదువులూ చదవని వీళ్ళు సమస్యలని యింత తేలిగ్గా ఎలా విడదీసేయ గల్గుతున్నారో ఇప్పుడిప్పుడే అనుభవంలోకి వస్తోంది చినసోమయ్యగార్కి.

చినసోమయ్యగారు మళ్ళీ అరుగుమీదికి రావడం చూసి గొడవ మానేసి నిశ్శబ్దమయ్యారు జనం. ఆయన మరోసారి గడియారం చూసుకుని ఎనిమిది కావస్తోందని తొందరపడ్డారు. వినవలసిన ఆ రేడియో ప్రోగ్రాం ప్రసారం కావడానికి మరెంతో సమయం లేదు.

చినసోమయ్యగారు జరిగిందానికి విచారాన్ని ప్రకటించారు. ఆడు మీ మనిషే కాదు, నా మనిషి కూడాను. నా పెద్దపాలేరు- నా కుడి భుజం- అన్నారు. కనుక ఆడుచస్తే నేనూరుకుంటానా? ఆ యెదవలు ఎంతమంది వున్నారో ఆళ్ళందరికీ ఉరేయించేస్తాను. ఆ కేసు ఏదో నేనే చూసుకుంటాను- మీరెళ్ళండి- అన్నారు.

మా కిట్టమూర్తిని నరికి నోడికి యీ భూమ్మీద నూకలు మిగలకూడదు. మా కంతే సాలు. ఆడికి ఉరేయించేత్తే అంతే సాలు- అన్నారంతా.

చినసోమయ్యగారు, నేను మాటిస్తున్నానుగా, మీరెళ్ళండి. మళ్ళీ ఏ గొడవా పడకండి, కేసు ఫిలాయిస్తాది, అనిచెప్పి పంపించివేసారు.

అల్లుడు పైకొస్తాడనీ, రాజకీయాలు బాగానే అబ్బాయనీ చినసోమయ్యగారిని చూసి మామగారు నిండుగా గాలి పీల్చుకున్నారు.

* *

ఎనిమిది గంటలైంది. విందు భోజనం ముందు అందరూ కూచున్నారు.

ఎదురుగా టేబుల్ మీద ట్రాన్సిష్టర్ ఉంది. హైదరాబాద్ కేంద్రంనుండి ప్రత్యేక కార్యక్రమం ప్రసారమౌతోంది.

దానిలో—

ఆ సంవత్సరానికి వరి పంటను పండించడంలో అధిక దిగుబడిని సాధించిన చిన సోమయ్యగార్ని 'ఆదర్శ రైతు'గా ఎన్నిక చేసారని చెప్పారు. ఇందుకు గాను ఐదువేల రూపాయల నగదు బహూకరించ బడిందని ప్రకటించారు. ప్రకటన అనంతరం చిన సోమయ్యగారి రేడియో టాక్ ప్రసారమైంది. చినసోమయ్యగారు పొలాన్ని ఏ విధంగా సాగుచేసిందీ, ఎలా అధిక దిగుబడిని సాధించిందీ వివరించారు.

రేడియో టాక్ ముగిసింది.

విందుకొచ్చిన వాళ్ళందరూ చప్పట్లు చరిచారు. మరికొందరు చినసోమయ్యగార్ని ఎంతగానో శ్లాఘించారు.

'ఇక భోంచెయ్యండి-' అంది బంగారమ్మగారు.

విస్తర్లలోని విందు భోజనంలోకి అందరి మునివ్రేళ్ళు చొరబడినాయి.

'కిష్టమూర్తి మంచి పనోడురా- అలాంటి మనిషి మరొకడు మనకి దొరుకుతాడంటావా? కనీసం దెబ్బలు తిన్న ఎంకడన్న చావకుంటే ఈ వ్యవసాయానికి యిబ్బందుండదు. మనకు కావలసింది యీ వ్యవసాయంమీద మంచి రాబడిగాని, యీ కేసులు కాదు. అందుగ్గాను ఎంకణ్ణి కేసులోంచి బయటకి లాగాలి' అన్నారు పెదసోమయ్యగారు.

పెదసోమయ్యగారి ముందు చూపును కాదనలేరు చినసోమయ్యగారు. ***